HELSINGIN KÄRÄJÄOIKEUS
Porkkalankatu 13
00180 Helsinki
*029 56 44200

LAUSUNTO
6.6.2016

Eduskunta
Lakivaliokunta

Asia: Lausunto hallituksen esityksestä laeiksi kilpailuoikeudellista vahingonkorvauksista ja kilpailulain muuttamisesta (HE 83/2016 vp)

Yleistä

Ehdotetulla lailla pantaisiin täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston kilpailuoikeudellisia vahingonkorvauksia koskeva direktiivi (2014/104/EU). Direktiivi tulee saattaa kansallisesti voimaan viimeistään 27.12.2016.

Lakiehdotus perustuu työryhmävalmisteluun. Työ- ja elinkeinoministeriö asetti kesäkuussa 2014 kilpailuoikeudellisia vahingonkorvauksia koskevan työryhmän, jonka toimikausi oli 1.9.2014-29.5.2015. Työryhmässä oli edustaja myös Helsingin käräjäoikeudesta. Hallituksen esityksen muotoon laadittu työryhmän mietintö annettiin 16.6.2015 (Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Kilpailukyky 46/2015). Helsingin käräjäoikeudelta on pyydetty lausuntoa mietinnöstä (lausuntopyyntö TEM/039:00/2014). Helsingin käräjäoikeus on antanut työ- ja elinkeinoministeriölle osoitetun lausuman mietinnöstä 11.9.2015.

Helsingin käräjäoikeus esittää pyydettynä lausuntonaan hallituksen esityksestä seuraavaa.

1 § Soveltamisala

Lakiehdotuksen 1 § on asiallisesti saman sisältöinen kuin työryhmämietinnön vastaava pykälä.

Käräjäoikeus pitää onnistuneena ratkaisuna sitä, että laki soveltuu kilpailuoikeuden rikkomisen johdosta nostettaviin vahingonkorvauskanteisiin riippumatta siitä, sovelletaanko kansallisia kilpailusääntöjä rinnakkain unionin kilpailuoikeuden kanssa. Yhden normiston soveltaminen on vahingonkorvauskannetta käsittelevän tuomioistuimen kannalta selkeää, koska tällöin tulkinnanvaraisen kauppakriteerin täyttymistä ei ole tarpeen arvioida esikysymyksenä.

Käräjäoikeus on työryhmämietinnöstä antamassaan lausumassa lisäksi jättänyt arvioitavaksi sen, tulisiko lakia soveltaa myös kilpailulain 4 a luvun tarkoittamiin kilpailurikkomisiin.

2 § Vahinko ja sen korvaaminen

Lakiehdotuksen 2 §:stä on lausuntopalautteen perusteella jätetty pois taloudellista seuraantoa koskeva

säännös. Tätä on hallituksen esityksessä perusteltu sillä, että säännös ei olisi välttämättä selventänyt oikeustilaa. Direktiivi ei myöskään edellytä taloudellisesta seuraannosta säätämistä.

Käräjäoikeus toteaa, että taloudellisesta seuraannosta vahingonkorvauskanteissa ei ole juurikaan oikeuskäytäntöä (pois lukien niin sanottu asfalttikartellitapaus, jossa Helsingin käräjäoikeus on katsonut taloudellisen seuraannon soveltuvan seuraamusmaksujen lisäksi myös vahingonkorvauksiin. Käräjäoikeuden tuomio ei ole lainvoimainen.). Koska vakiintunutta oikeuskäytäntöä ei ole, oikeustila pysyy tältä osin jossain määrin täsmentymättömänä.

3 § Rikkomuspäätöksen vaikutus vahingonkorvaustuomioon

Lakiehdotuksen 3 § on asiallisesti saman sisältöinen kuin työryhmämietinnön vastaava pykälä.

Pykälän 1 momentin mukaan Kilpailu- ja kuluttajaviraston, markkinaoikeuden tai korkeimman hallinto-oikeuden lainvoimaisella päätöksellä todetulla kilpailuoikeuden rikkomisella olisi niin sanottu positiivinen oikeusvoimavaikutus vahingonkorvausta koskevassa asiassa.

Käräjäoikeus pitää periaatteellisella tasolla ongelmallisena sitä, että Kilpailu- ja kuluttajaviraston päätöksellä voisi olla tuomioistuinta vahingonkorvausasiassa sitova vaikutus. Ehdotettu säännös on lisäksi epäsymmetrinen, koska päätöksellä, jolla rikkomusta ei ole todettu, ei kuitenkaan olisi vahingonkorvausoikeudenkäynnissä vastaavaa sitovaa vaikutusta.

6 § Ylihinnan siirtäminen

Lakiehdotuksen 6 § on asiallisesti saman sisältöinen kuin työryhmämietinnön vastaava pykälä.

Käräjäoikeus on työryhmämietinnöstä antamassaan lausumassa katsonut, että pykälän sanamuoto voisi olla selkeämpi.

Lopuksi

Helsingin käräjäoikeudessa on käsiteltävänä useita satoja kilpailuoikeuden rikkomista koskevia vahingonkorvausasioita. Tämän lisäksi käräjäoikeus on aikaisemmin antanut ratkaisuja laajoissa kilpailuoikeuden rikkomista koskevissa riita-asioissa. Kyseessä on siten käräjäoikeutta kuormittava asiaryhmä.

Lakiehdotuksen 2 §:n 3 momentissa on säädetty kartelleja koskevasta vahinko-olettamasta ja 7 §:ssä siitä, että vastaajalla on pääsääntöisesti todistustaakka ylihinnan siirtämisestä. Yhdessä direktiivistä johtuvan todisteiden esittämistä koskevan sääntelyn kanssa laki tulee siten tehostamaan vahingonkärsijöiden mahdollisuuksia saada korvausta kilpailuoikeuden rikkomisesta aiheutuneesta vahingosta. Kuten hallituksen esityksessäkin on todettu (sivu 32), laki tulee tämän johdosta todennäköisesti lisäämään kilpailuoikeuden rikkomiseen perustuvien korvauskanteiden määrää Suomessa. Käytännössä tämä tarkoittanee juttumäärän lisääntymistä erityisesti Helsingin käräjäoikeudessa.

Lausunnon on valmistellut käräjätuomari Lauri Länsman.

Laamanni Tuomas Nurmi